

THỰC HIỆN HIỆU QUẢ PHƯƠNG CHÂM "DÂN BIẾT, DÂN BÀN, DÂN LÀM, DÂN KIỂM TRA, DÂN GIÁM SÁT, DÂN THỤ HƯỞNG"

NGUYỄN THỊ THANH BÌNH (*)

Tóm tắt: “Dân là gốc” là bài học kinh nghiệm xuyên suốt trong quá trình lãnh đạo cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, được cụ thể hóa trong phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”. Bài viết phân tích một số giải pháp nhằm thực hiện tốt phương châm này trong tình hình mới.

Từ khóa: Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng; hiệu quả; thực hiện phương châm.

Abstract: “The people are the foundation” is a consistent lesson learned throughout the revolutionary leadership of the Communist Party of Vietnam. This principle is concretized through the guideline: “The people know, the people discuss, the people do, the people inspect, the people supervise, and the people benefit”. This article analyzes several solutions to effectively implement this guideline in the current context.

Keywords: The people know, the people discuss, the people do, the people inspect, the people supervise, the people benefit; effectiveness; guideline implementation.

Ngày nhận bài: 26/4/2025

Ngày biên tập: 09/7/2025

Ngày duyệt đăng: 19/7/2025

“Dân là gốc” là bài học kinh nghiệm xuyên suốt trong quá trình lãnh đạo cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam. Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII của Đảng tiếp tục khẳng định: “Trong mọi công việc của Đảng phải luôn luôn quán triệt sâu sắc quan điểm “Dân là gốc”; thật sự tin tưởng, tôn trọng và phát huy quyền làm chủ của Nhân dân, kiên trì thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”. Nhân dân là trung tâm, là chủ thể của công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, mọi chủ trương, chính sách phải thật sự xuất phát từ cuộc sống, nguyện vọng và lợi ích chính đáng của Nhân dân, lấy hạnh phúc, ấm no của Nhân dân làm mục tiêu phấn đấu”⁽¹⁾.

1. Nâng cao nhận thức và trách nhiệm trong thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”

Đối với các tổ chức đảng, chính quyền, đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức: cần được tuyên truyền, quán triệt về

vị trí, vai trò của Nhân dân trong bối cảnh và điều kiện mới; thực hiện phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát và dân thụ hưởng” chính là sự nhận thức hoàn chỉnh, đồng bộ và phát triển sáng tạo lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của Nhân dân trong bối cảnh và điều kiện hiện nay; vừa là công cụ, phương tiện để đạt mục đích của Đảng, vừa là mục tiêu và động lực của cách mạng, là động lực để khơi dậy sức mạnh và nguồn lực Nhân dân trong quá trình hiện thực hóa chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Mọi chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước đều nhằm để Nhân dân được là chủ, được làm chủ, được hưởng thành quả của cách mạng, đời sống vật chất, tinh thần ngày càng ấm no, trong đó có làm chủ bản thân, làm chủ xã hội, là trung tâm và chủ thể trong công cuộc đổi mới đất nước. Phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” phải được thực hiện trong mọi hoạt động của Đảng, của hệ thống chính trị, trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội⁽²⁾.

(*) TS; Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Đối với người dân, phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” là nguồn kích thích động viên tinh thần hăng hái, tính trách nhiệm, tạo sự đồng thuận trong nhận thức và hành động để tham gia xây dựng Đảng, chính quyền, thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Từng người dân thực hiện nghĩa vụ và trách nhiệm trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, bảo vệ Đảng, chính quyền được Hiến pháp, pháp luật bảo vệ và quy định; là quyền lợi Nhân dân được thụ hưởng những thành quả của công cuộc đổi mới đất nước hiện nay. Tại thời điểm này, mỗi người dân đều chủ động tham gia vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc như yêu cầu của Tổng Bí thư Tô Lâm: “Thời điểm bắt đầu kỷ nguyên mới là Đại hội XIV của Đảng, từ đây, mọi người dân Việt Nam, trăm triệu người như một, dưới sự lãnh đạo của Đảng, đoàn kết nhất trí, chung sức đồng lòng, tranh thủ tối đa thời cơ, thuận lợi, đẩy lùi nguy cơ, thách thức, đưa đất nước phát triển toàn diện, mạnh mẽ, bứt phá và cất cánh”⁽³⁾.

Hình thức, phương pháp tuyên truyền cần đa dạng, phong phú, cụ thể, dễ hiểu, thiết thực, phù hợp với từng nhóm đối tượng, từng địa bàn, tránh theo kiểu hình thức, phong trào. Tuyên truyền thông qua các hoạt động của tổ chức đảng, chính quyền, tổ chức chính trị - xã hội; qua tài liệu, công cụ trực quan như tài liệu hỏi đáp, tài liệu tham khảo, tờ rơi, tranh ảnh...; qua các hình thức họp dân, qua tiếp xúc cử tri, tiếp xúc và đối thoại với Nhân dân của người đứng đầu; qua các hoạt động mang tính cộng đồng ở thôn, xóm, các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao...; qua các phương tiện thông tin truyền thông, sách báo, tạp chí, mạng xã hội, đặc biệt là ứng dụng chuyển đổi số.

2. Cụ thể hóa và vận dụng phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” trong công tác xây dựng Đảng

Trong xây dựng Đảng về chính trị, cần nghiên cứu, cụ thể hóa, làm rõ cơ chế, quy chế, nội dung cụ thể để Nhân dân tham gia xây dựng Cương lĩnh, góp ý, thảo luận xây dựng đường lối, nghị quyết của Đảng, chính sách, pháp luật và các quy định của Nhà nước; làm rõ mối quan hệ Đảng cầm quyền

với Nhà nước quản lý và Nhân dân làm chủ trong bối cảnh và điều kiện mới; làm rõ cơ chế Đảng “chịu sự giám sát Nhân dân, chịu trách nhiệm trước Nhân dân về những quyết định của mình”⁽⁴⁾.

Nhân dân tham gia giám sát, phản biện xã hội, nhận xét, góp ý đối với tổ chức đảng, đảng viên trong thực hiện Cương lĩnh, đường lối, chủ trương, nghị quyết của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, đấu tranh với các âm mưu, thủ đoạn, các quan điểm sai trái của các thế lực thù địch, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong một bộ phận cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức nhằm hạ thấp vị trí, vai trò của Đảng, xuyên tạc đường lối, nghị quyết của Đảng, chính sách, pháp luật và các quy định của Nhà nước, chia rẽ mối quan hệ Đảng với Nhân dân.

Trong xây dựng Đảng về tư tưởng, cần nghiên cứu, cụ thể hóa nội dung, phương thức để cán bộ, đảng viên và Nhân dân biết, hiểu rõ hơn nền tảng tư tưởng của Đảng, hiểu rõ hơn lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, để lý luận đó thực sự trở thành nền tảng tư tưởng của Đảng và của xã hội; xây dựng cơ chế phù hợp để tăng cường hiệu quả đối thoại, bàn bạc và lắng nghe ý kiến Nhân dân, tạo điều kiện thuận lợi để Nhân dân tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng, tham gia đóng góp, phát triển, bổ sung lý luận của Đảng phù hợp với bối cảnh mới.

Trong xây dựng Đảng về đạo đức, cần nghiên cứu, cụ thể hóa yêu cầu, tiêu chuẩn đạo đức thành các tiêu chí cụ thể về đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên và của tổ chức đảng; yêu cầu, tiêu chuẩn đạo đức công vụ của công chức và các tổ chức trong bộ máy nhà nước hiện nay. Công khai các yêu cầu, tiêu chuẩn, tiêu chí đó để nhân dân biết, để Nhân dân tham gia đánh giá và kiểm tra, giám sát hành vi đạo đức của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và của các tổ chức đảng, của các cơ quan nhà nước, tham gia phát hiện, đấu tranh loại bỏ sự thoái hóa, biến chất, suy thoái đạo đức, lối sống trong một bộ phận cán bộ, đảng viên và công chức, viên chức hiện nay, để góp phần làm cho tổ chức bộ máy của Đảng, Nhà nước thực sự trong sạch.

Trong xây dựng Đảng về tổ chức và cán bộ, cần làm rõ cơ chế, quy chế, nội dung cụ thể để Nhân dân tham gia trực tiếp trong

xây dựng, củng cố tổ chức bộ máy Đảng và hệ thống chính trị các cấp tỉnh, gọn, mạnh, tham gia giám sát, góp ý về thực hiện chức trách, nhiệm vụ, các nội dung liên quan đến phẩm chất, đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên; nghiên cứu xây dựng cơ chế lấy ý kiến tín nhiệm của Nhân dân đối với cán bộ, đảng viên; cơ chế Nhân dân bỏ phiếu bãi miễn cán bộ mất uy tín; cơ chế, quy chế để Nhân dân biết, bàn, tham gia trực tiếp và kiểm tra, giám sát cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực.

Tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, trước hết là cán bộ chủ chốt, cán bộ cấp chiến lược đủ phẩm chất, năng lực, uy tín; thực sự trọng dân, gần dân, hiểu dân; có trách nhiệm và biết phát huy vai trò, quyền làm chủ của Nhân dân, thực sự hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân.

3. Nâng cao dân trí, tăng cường sự công khai, minh bạch trong xây dựng và thực thi chính sách, bảo đảm quyền được thông tin và cơ hội tiếp cận thông tin của Nhân dân

Các cấp ủy đảng, chính quyền cần đẩy mạnh xây dựng xã hội học tập, đa dạng hóa các hình thức đào tạo theo hướng mở, linh hoạt, hiện đại, tạo cơ hội và điều kiện thuận lợi để người dân ở mọi lứa tuổi, mọi trình độ được học tập thường xuyên, liên tục, suốt đời, ở mọi lúc, mọi nơi, mọi cấp; duy trì hoạt động của các thư viện, tủ sách, báo, tạp chí tại các thôn, xóm, xã..., mở rộng và đẩy mạnh hoạt động của các điểm dịch vụ truy cập internet, các phương tiện thông tin đại chúng để trang bị, cập nhật thông tin, kiến thức, kinh nghiệm lao động sản xuất...; khuyến khích mỗi cá nhân cần ra sức tự học tập, hoàn thiện tri thức, hành vi, kỹ năng...

Từng bước hoàn thiện và đẩy mạnh thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Cần có các quy định chặt chẽ để cộng đồng cư dân được tham gia, đóng góp trong quy trình lập, thẩm định, phê duyệt chính sách, đặc biệt là khâu tổng hợp và xử lý ý kiến đóng góp của người dân; hoàn thiện các quy định về cơ chế cung cấp thông tin, tiếp nhận, phân loại ý kiến góp ý, phản hồi của các cơ quan, đơn vị chủ trì xây dựng chính sách. Các cấp chính quyền, các bộ phận liên quan có trách nhiệm công bố, cung cấp thông tin chính thức đối với hoạt động xây dựng văn bản pháp quy, tổ chức thực hiện, thanh tra, kiểm tra việc thực

hiện và người dân dễ dàng tiếp cận được thông tin, được tham gia đóng góp và giám sát. Đồng thời, công khai, minh bạch cả việc tiếp thu ý kiến phản biện, góp ý từ phía người dân, lắng nghe, tiếp thu ý kiến của người dân.

4. Phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội trong việc thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”

Đổi mới, nâng cao hiệu quả công tác tuyên truyền, vận động nhằm nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị và xã hội về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Cấp ủy, Ban Thường vụ cấp ủy lãnh đạo, chỉ đạo Ban Tuyên giáo chủ trì phối hợp với các cơ quan tham mưu, giúp việc của cấp ủy xây dựng kế hoạch phổ biến, quán triệt các quan điểm, chủ trương, nghị quyết, quy định của Đảng, của Trung ương về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội, về đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng đối với Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội trong toàn hệ thống chính trị.

Cần đổi mới cách thức phổ biến, quán triệt các chủ trương, nghị quyết của Đảng, quy chế, quy định của Trung ương, của các cấp ủy như: tổ chức tốt việc sinh hoạt chính trị trong các tổ chức; tăng cường mở các lớp bồi dưỡng chuyên đề; lãnh đạo, chỉ đạo, định hướng cho các lực lượng làm công tác tư tưởng của Đảng bộ, nhất là ban tuyên giáo, đài phát thanh, truyền hình, báo chí, internet, mạng xã hội, đội ngũ báo cáo viên, tuyên truyền viên, đi đôi với việc đẩy mạnh ứng dụng tiến bộ khoa học - công nghệ, nhất là công nghệ thông tin, chuyển đổi số.

Xây dựng và thực hiện tốt quy chế phối hợp giữa Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân với Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội các cấp.

Quy chế phối hợp giữa Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân với Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội tập trung vào các nội dung như: tập hợp, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc; công tác dân tộc, tôn giáo; công tác tuyên truyền, vận động; bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của các tầng lớp nhân dân; xây dựng chính sách, pháp luật; xây dựng, ban hành, tuyên truyền

các Nghị quyết của Hội đồng nhân dân; công tác bầu cử; việc thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở; hoạt động giám sát, phản biện xã hội và kiểm tra, thanh tra; tiếp công dân và giải quyết đơn thư khiếu nại, tố cáo; công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực...

Chủ tịch Hội đồng nhân dân, Chủ tịch Ủy ban nhân dân thông tin kịp thời cho Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội về những vấn đề quan trọng thuộc trách nhiệm của mình theo quy định của Hiến pháp và pháp luật. Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân có trách nhiệm xem xét, giải quyết và trả lời kiến nghị của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội theo quy định của pháp luật.

Đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Tạo điều kiện thuận lợi để Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện hiệu quả nhiệm vụ giám sát, phản biện xã hội, tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền, đặc biệt là những chủ trương, chính sách quan trọng của Đảng, Nhà nước liên quan trực tiếp đến sự phát triển chung, liên quan đến quyền lợi của đoàn viên, hội viên và các tầng lớp nhân dân. Chú trọng chỉ đạo, đôn đốc, kiểm tra, giám sát; sơ kết, tổng kết việc tổ chức thực hiện các chủ trương, chỉ thị, nghị quyết, kết luận của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về công tác Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Tăng cường vai trò nòng cốt của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội trong công tác tuyên truyền, vận động, tập hợp đoàn viên, hội viên và các tầng lớp nhân dân; đi đầu, là trung tâm quy tụ, dẫn dắt phong trào và lòng dân, củng cố, nâng cao niềm tin của Nhân dân đối với Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa, tăng cường đồng thuận xã hội nhằm phát huy sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân, thực hiện thắng lợi các mục tiêu, chỉ tiêu nghị quyết đại hội đảng các cấp, trực tiếp hiện nay là chủ trương đẩy mạnh quyết liệt thực hiện sắp xếp tổ chức bộ máy theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả.

Phát huy vai trò, trách nhiệm nêu gương của các tổ chức đảng, đội ngũ đảng viên hoạt động trong Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Cần coi trọng xây dựng các tổ chức đảng

trong sạch, vững mạnh có năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu cao, đội ngũ đảng viên có chất lượng, phát huy tốt vai trò tiên phong, gương mẫu trong mọi hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Đội ngũ đảng viên cần nêu cao tinh thần tự giác, tự kiểm tra, tự phê bình và phê bình trong việc chấp hành chủ trương, đường lối của Đảng, tuân thủ pháp luật, Điều lệ của các tổ chức, gương mẫu tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức đảng viên; gương mẫu vận động gia đình, người thân trong việc chấp hành chủ trương, đường lối của Đảng, tuân thủ pháp luật, thực hiện nghĩa vụ công dân, tham gia vào các phong trào do Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội phát động.

Các cấp ủy, tổ chức đảng kịp thời khen thưởng tập thể, cá nhân đảng viên tiêu biểu, gương mẫu. Phát hiện, chấn chỉnh hành vi thiếu gương mẫu của cán bộ, đảng viên; xử lý nghiêm cán bộ, đảng viên sai phạm.

Phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” góp phần thể hiện rõ bản chất ưu việt của Đảng, Nhà nước và thể chế chính trị, là mấu chốt để giữ vững vai trò lãnh đạo của Đảng và củng cố lòng tin của Nhân dân với Đảng, Nhà nước trong kỷ nguyên phát triển mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc./

Ghi chú:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Văn phòng Trung ương Đảng, H.2021.*

(2), (3) Hà Phương, *Tổng Bí thư Tô Lâm trao đổi chuyên đề “Kỷ nguyên phát triển mới - Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam”*, <https://www.tapchicongsan.org.vn/thong-tin-ly-luan/-/2018/1005102/tong-bi-thu-to-lam-trao-doi-chuyen-de-ky-nguyen-phat-trien-moi---ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc-viet-nam.aspx>.

(4) Lê Kim Việt, *Vận dụng phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát và dân thụ hưởng” trong công tác xây dựng Đảng hiện nay*, <https://lyluanchinhtrivatruyenhong.vn/van-dung-phuong-cham-“dan-biet-dan-ban-dan-lam-dan-kiem-tra-dan-giam-sat-va-dan-thu-huong”-trong-cong-tac-xay-dung-dang-hien-nay-p28552.html>.